

موزه ایلیخانی مراغه

ساختمان موزه مراغه و بنای یادبود روی مزار اوحدي مراغه اي شاعر قرن هفتم و هشتم هجري قمری بين سالهاي 53 تا 57 بوسیله انجمن آثار ملي اجرا شده است. این محل در سال 1363 مقارن با تشکیل...

ساختمان موزه مراغه و بنای یادبود روی مزار اوحدي مراغه اي شاعر قرن هفتم و هشتم هجري قمری بين سالهاي 53 تا 57 بوسیله انجمن آثار ملي اجرا شده است. این محل در سال 1363 مقارن با تشکیل سازمان میراث فرهنگی کشور به موزه مقدماتي مراغه تبدیل و با آثار عرضه شده از دوره‌های مختلف تاریخی برای بازدید عموم دایر گردید. موزه مراغه در سال 75 در جهت هدفمندی آثار خود و بلحاظ اهمیت نقشی که این شهر در دوره ایلیخانی داشته، به عنوان موزه تخصصی ایلیخانی فعالیت خود را آغاز نمود.

مراغه علیرغم استواری استمرار تمدن از دوران پیش از اسلام تا دوران مختلف اسلامی، در دوره ایلیخانی از موقعیت برجسته‌ای برخوردار شد و بعلت انتخاب این شهر به عنوان اولین پایتخت ایلیخانان، مرکز ثقل این سلسله محسوب گردیده و عصر دوباره سازندگی ایران پس از يك دوره طولانی قتل، غارت و ویرانی مغولان از آن آغاز می‌شود. موزه مراغه به منظور معرفی این دوره خاص از تاریخ کشورمان که گستره آن از هرات تا فرات بوده‌است، با هدف جدید تشکیل و در فهرست موزه‌های رسمی کشور جای گرفت و با تمرکز و انتقال صدها اثر برجسته و گردآوری مجموعه‌ای نسبتاً کامل از آثار مختلف ایلیخانی شامل انواع سفال، کاشی، سکه، فلز، شیشه و کتابت، این موزه به عنوان منبع مطالعاتی و پژوهشی در اختیار محققان و بازدیدکنندگان قرار گرفت.

مجموعه سفال

هنر سفالگری دوره ایلیخانی را می‌توان عصر طلایی سفالگری دوره اسلامی نامید. سفالگری این دوره که پس از دوره طولانی فترت ناشی از انهدام مراکز مهم سفالگری و فرار هنرمندان سفالگر از یورش‌های مغولان دوباره نضج می‌گرفت، توأم با تغییرات مهمی در نوع ساخت، تزیینات و لعاب سفالینه‌ها در مراکز جدید سفالگری بوده است.

از خصوصیات بارز این دوره، تنوع ساخت سفال با تکنیک‌های مختلف سفالگری و تنوع تزیینات سفالینه‌هاست. موزه مراغه از انواع تکنیک‌های رایج و تزیینات متفاوت سفالگری این دوره نمونه‌های ارزشمند و منحصر بفردی را در اختیار دارد. سفالینه‌هایی با تزیینات زیر لعاب شفاف در زمینه شیرین و فیروزه‌ای، سفالینه‌هایی با تزیینات روی لعاب یا مینایی، سفالینه‌های زرین‌فام و لاجورد و همچنین کاشی‌های هشت‌پر و نقش برجسته با لعاب‌های فیروزه‌ای و زرین‌فام از آن جمله‌اند. تزیینات این سفالینه‌ها متنوع و شامل انواع نقوش هندسی، نقوش گیاهی از برگ‌های متراکم اسلیمی و طوماری، نقوش حیوانی مثل غزال دودنه، ماهی، اردک و پرندگان، نقوش انسانی از مجالس رقص، نوازندگی، شکار و کتیبه‌هایی از اشعار فارسی، ضرب‌المثل‌ها، دعاها و معروف و نقوش ترکیبی بوده است که در هر يك از مراکز سفالگری به ترتیبی خاص اجرا می‌گردید.

در سفالینه‌های ایلیخانی علاوه بر آرایش منقوش، تزییناتی در فرم سفالینه‌ها نیز وجود داشته است که آثار مشبک دوجداره و مشبک پوشیده با لعاب شفاف، سفالهایی با نقوش کنده، برجسته و نقش‌های قالبی از آن جمله‌اند. از مراکز مهم سفالگری دوره ایلیخانی، شهرهای معروف ری، کاشان، جرجان، سلطان‌آباد و تخت سلیمان بوده و نمونه‌های بارزی از آنها در موزه مراغه وجود دارد. علاوه بر آن به علت کشف قطعاتی از کاشی‌های زرین‌فام و نقش برجسته از رصدخانه خواجه‌نصیر و ویژگی‌های منحصر بفرد آنها، برابر نظر محققان، مراغه نیز از مراکز سفالگری دوره ایلیخانی بوده است.

مجموعه سکه

سکه‌های موزه مراغه از کامل‌ترین مجموعه مسکوکات ایلیخانی کشورمان بوده و تقریباً از همه ایلیخانان ایران، سکه‌های ارزشمندی را در خود جای داده است. پول رایج ایلیخانان بلحاظ کاربرد اقتصادی و معاملات تجاری و رسمی، بصورت پشتوانه تک فلزی و نقره بود. سکه‌های طلا برای مقاصد ویژه ایام عید و جشنها ضرب می‌شد و سکه‌های مسی(فلوس) برای معاملات روزمره رواج داشت.

تنوع نقوش سکه‌ها در دوره ایلیخانی معرف فرهنگ و تمدن آن عصر بوده و نقوش و مظاهر آئینی ادیان و فرقه‌های مختلف ضرب شده بر روی آنها، گویای تساهل مذهبی مغولان می‌باشند. همچنین بر سکه‌های ایلیخانی متون از آیات قرآنی، لاله‌الاله، محمد رسول‌الله، نام خلفای راشدین و در دوره‌ای کوتاه متن علی‌ولی‌الله و نام دوازده امام بخت کوفی و نسخ نقش شده است. نام و القاب ایلیخانان معمولاً بخت اویغوری با خطوط عربی سکه‌ها ترکیب شده‌اند. برابر اخبار مندرج در کتب مورخان 87 مرکز ضرب سکه در دوره ایلیخانان وجود داشته و مراغه، تبریز و سلطانیه از مراکز مهم ضربخانه‌های حکومتی بودند.

بخش شیشه

هنر شیشه‌گری در دوره ایلیخانی بعلت فرار شیشه‌گران به کشورهای مصر و سوریه از رونق افتاد. شیشه‌های موزه مراغه از نمونه‌های نادر آن عصر است که دارای تزیینات مختلف شیشه‌گری شامل دمیده‌آزاد، دمیده در قالب، تراش و افزوده بر روی بطری، قندیل و صراحی می‌باشند که از نقاط مختلف کشورمان بدست آمده است. شیشه ماده‌ای ترکیبی از سیلیس به صورت شن و ماسه، قلیا بصورت سدیم و پتاسیم برای گدازآوری، آهک برای استحکام بخشی، اکسید سرب برای شفافیت و بی‌رنگی است.

بخش فلز

در بخش فلز موزه مراغه نمونه‌های ارزشمندی از هنر فلزکاری دوره ایلیخانی شامل انواع ظروف فلزی، پیه‌سوزهای مفرغی و شمعدان‌های برنزی وجود دارد که به روش‌های ریخته‌گری، قلمزنی و طلاکوبی ساخته شده‌اند. در تزیینات این آثار استواری و استحکام با پای قوی حیوانات و صعود و روشنایی با شکل پرندگان نشان داده شده است.

همچنین در این موزه شمشیری است که متعلق به کری خان بن بهادرخان، حاکم داغستان بوده و حاوی تزیینات طلاکوبی بر روی عاج و مفرغ می‌باشد

